

Datum 2016-09-29

Frågor och svar:**Kvalitet och kontroll av assistansanordnare****Strategiska initiativet mot brottsligt nyttjande av assistansersättningen****Vad innebär Försäkringskassans strategiska initiativ?**

De strategiska initiativen är insatser som stödjer Försäkringskassans strategiska prioriteringar. Under 2016 startas sex olika initiativ som kommer bedrivas fram till 2020. Dessa initiativ följs och rapporteras direkt till generaldirektören och ledningsgruppen.

Vad är syftet med ett strategiskt initiativ för assistansersättningen?

Syftet med initiativet är att eliminera ett brottsligt nyttjande av assistansersättningen och därigenom värna legitimiteten i försäkringen. Det innebär att Försäkringskassan bland annat arbetar med att säkerställa likvärdiga bedömningar, korrekta utbetalningar och effektiva kontroller.

Omfattningen av det brottsliga nyttjandet**Hur utbrett är det brottsliga nyttjandet inom assistansersättningen?**

Försäkringskassan utgår från de bedömningar som redovisats i *Samverkansuppdrag mot felaktiga utbetalningar i välfärdssystemen 2010:7*, Ekonomistyrningsverket. Bedömningarna visade att 12,2 procent är felaktig utbetalning av assistansersättning. Av dem är 7 procent avsiktliga fel, 1,7 procent är oavsiktliga fel av allmänheten och 3,5 procent som är oavsiktliga fel från Försäkringskassan.¹

Vad betyder brottsligt nyttjande?

Det brottsliga nyttjandet handlar om felaktiga utbetalningar. De kan delas in i överutnyttjande, överbetalning och misstänkta brott. Överutnyttjande betyder utnyttjande att man utnyttjar reglerna för att tillskansa sig en högre ersättning än vad som är motiverat. Brottsligt nyttjande handlar om uppsåt – att man medvetet har lämnat oriktiga uppgifter eller undanhållit uppgifter som har varit viktiga för att vi ska kunna fatta rätt beslut.

Försäkringskassans kontrollarbete**Hur arbetar Försäkringskassan för att motverka det brottsliga nyttjandet?**

Försäkringskassan effektiviserar och förbättrar utredningarnas kvalitet och ökar kontroll och säkerhet i samband med beslut om assistansersättning. Vi samverkar också med andra myndigheter för att upptäcka och identifiera misstänkta brott.

Hur arbetar Försäkringskassan med kontroll?

Försäkringskassan inrättade under 2016 särskilda kontrollteam som arbetar med att stoppa felaktiga utbetalningar av assistansersättning.

Kontrollteamen utreder ärenden som bygger på vår samlade kunskap om risker för systematisk brottslighet där Försäkringskassan har bedömt att risken för brott är stor. Ärendena analyseras för att få fram vad som gått fel och utifrån den kunskapen riktar vi våra framtida kontroller.

---

¹ Beräkningsmetoden är omstridd, men det är de som finns att utgå från i dagsläget. Även utredningen Åtgärder mot fusk och felaktigheter med assistansersättning SOU 2012:6 har konstaterat att det idag inte finns något bättre alternativ att utgå från. Den utredningen gör även bedömningen att omfattningen av felaktiga utbetalningar ligger i intervallet 9-15 procent.

Datum 2016-09-29

Kan ni ge exempel på mönster/kriterier som Försäkringskassan beaktar?

Exakt vilka kriterier som styr vårt arbete kan vi inte berätta, för det skulle motverka syftet. Men det skulle kunna vara att en assistansanordnare har ovanliga rapporteringsmönster eller att det finns motstridigheter i de redovisningar man lämnar till Försäkringskassan.

Samtal mellan Försäkringskassan och anordnare**Varför genomförs samtal med en anordnare?**

För att påtala och diskutera brister hos anordnaren som kan betyda att assistansersättningen inte används på rätt sätt. Både Inspektionen för vård och omsorg och Skatteverket kan närvara.

Försäkringskassans anmälningsskyldighet**När anmäler Försäkringskassan en assistansanordnare?**

Försäkringskassan är skyldig att anmäla assistansanordnaren till Inspektionen för vård och omsorg vid misstankar om att uppdraget inte sköts korrekt. Vid brister i anordnarens ekonomiska redovisning kontaktar vi även Skatteverket. Vid misstanke om direkta brott anmäls assistansanordnaren till Polisen.

Stopp av utbetalning**När stoppar Försäkringskassan utbetalning av assistansersättning till en assistansanordnare?**

Om Försäkringskassan konstaterar allvarliga brister stoppas utbetalning till berörd assistansanordnare. Då betalas ersättningen direkt till den assistansberättigade eller till den anordnare som hen väljer i stället.

Vad grundas beslutet om stopp av utbetalning på?

Försäkringskassan har gjort ett administrativt ställningstagande som grundas på 51 kap. 19 § socialförsäkringsbalken. Där framgår att Försäkringskassan på begäran av den försäkrade får betala ut assistansersättningen till en kommun eller någon annan som har tillstånd att bedriva verksamhet med personlig assistans. Bestämmelsen innebär inte någon skyldighet för Försäkringskassan att betala till någon annan, bara en möjlighet att göra det på den försäkrades begäran.

Kontaktar Försäkringskassan berörda assistansanordnare?

Ja, Försäkringskassan kontaktar berörd assistansanordnare och meddelar från när utbetalningen av assistansersättning stoppas.

Kontaktar Försäkringskassan berörda personer?

Ja, vi kontaktar de personer som berörs, både via telefon och brev. De får då information om Försäkringskassans ställningstagande och från när utbetalningen av assistansersättningen stoppas.

Kontaktar Försäkringskassan personernas hemkommuner?

Ja, vi kontaktar alltid samtliga berörda personers hemkommuner. De får då information om Försäkringskassans ställningstagande och från när utbetalningen av assistansersättningen stoppas.

Vad händer med rätten till assistansersättning?

Rätten till assistans påverkas inte och personen har rätt att få sin ersättning enligt gällande beslut. Försäkringskassans uppdrag och handläggningen fortgår som vanligt med att säkerställa att rätt person får rätt ersättning i rätt tid.

Datum 2016-09-29

Vad händer med utbetalningen av assistansersättningen?

Personen kan begära att Försäkringskassan istället ska betala ut assistansersättningen till en annan anordnare med tillstånd eller till kommunen. Hen kan också få pengarna själv för att själv anställa assistenter eller köpa assistans av en anordnare.

Är det fortfarande möjligt för berörda personer att köpa assistans av anordnarna som Försäkringskassan har stoppat utbetalningarna till?

Ja, om personen väljer att få pengarna själv kan hen välja att köpa assistans av samma anordnare. Men när Inspektionen för vård och omsorg drar in ett tillstånd för en anordnare är det inte längre möjligt att anlita den anordnaren.